

TRONDHEIM KOMMUNE

TRONDHEIM KOMMUNE

SPESIELLE

KONTRAKTSBESTEMMELSER

FOR

TOTALENTREPRISEKONTRAKTER

NS 8407

02	13.11..2020	Kap 27. Prøvedrift Kap 28 Seriositetsbestemmelser	RMS		
01	14.10.2019	Hovedrevidering av kontraksbestemmelsene	RMS/SA	LMH	LMH
Revisjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Kontrollert	Godkjent
			Antall sider: Side: 1 av 28		

Som generelle kontraktsbestemmelser gjelder NS 8407 Norsk bygge - og anleggskontrakt andre utgave 2011 med de presiseringer og endringer som er angitt nedenfor.

Endringer og presiseringer til NS 8407 er angitt i kronologisk rekkefølge med henvisning til aktuelle bestemmelse i standarden.

1. DEFINISJONER - BYGGHERRE (NS 8407 PKT 1.1)	5
2. KONTRAKTSDOKUMENTER (NS 8407 PKT. 2.1)	5
3. VARSLER OG KRAV (NS 8407 PKT 5)	5
4. PARTENES SIKKERHETSSTILLELSE (NS 8407 PKT 7)	5
5. FORSIKRING (NS 8407 PKT 8)	6
5.1. Totalentreprenørens plikt til å holde kontraktarbeidet forsikret (NS 8407 pkt 8.1)	6
5.2. Kontroll (NS 8407 pkt 8.3)	6
6. PARTENES REPRESENTANTER (NS 8407 PKT 9)	6
7. KONTRAKTSMEDHJELPERE (NS 8407 PKT 10)	6
7.1. Valg av kontraktsmedhjelpere (NS 8407 pkt 10.1)	7
7.2. Bruk av byggherrens rammeavtaler	7
7.3. Serviceavtaler	7
8. KRAV TIL PROSESSEN (NS 8407 PKT. 15)	7
8.1. Generelle krav (NS 8407 pkt 15.1)	7
9. FORHOLD PÅ BYGGEPLASS (NS 8407 PKT 18)	8
9.1. Lover, offentlig forskrifter og vedtak (NS 8407 pkt 18.1)	8
9.2. Byggeplassledelse (NS 8407 pkt 18.3)	8
9.3. Bytte av nøkkelpersonell (NS 8407 pkt 18.3 første punktum)	9
9.3.1. Bytte av personell	9
9.3.2. Erstatningspersonell	9
10. BYGGHERRENS RETT TIL Å FØRE KONTROLL (NS 8407 PKT 20.2)	10
10.1. Innsynsrett	10
11. FREMDRIFT OG SAMORDNING (NS 8407 PKT 21)	10
12. FAKTURERING (NS 8407 PKT 27)	11
12.1. Avtalt fakturering (NS 8407 pkt 27.1)	11

12.2. Faktureringsplan (NS 8407 pkt 27.2.1)	11
13. GENERELLE BETALINGSBESTEMMELSER (NS 8407 PKT 28)	11
13.1. Betalingsfrist (NS 8407 pkt 28.1)	11
14. REGNINGSARBEIDER (NS 8407 PKT 30)	11
15. FRISTFORLENGELSE	12
16. ENDRINGER (NS 8407 PKT 31)	12
16.1. Retten til å pålegge endringer (NS 8407 pkt 31.1)	12
17. VEDERLAGSJUSTERING (NS 8407 PKT 34)	12
17.1. Særskilt varsel om økte utgifter til rigg og drift mv. (NS 8407 pkt 34.1.3)	12
17.2. Regulering i uendret byggetid	12
17.3. Regulering i forlenget byggetid	13
18. UENIGHET OM ENDRINGER MV (NS 8407 KAP 35)	13
18.1. Totalentreprenørens søksmål (NS 8407 pkt 35.2)	13
19. OVERTAKELSE (NS 8407, KAP 37)	14
19.1. Overtakelsesforretning (NS 8407 pkt. 37.1)	14
19.2. Byggherrens rett til å nekte overtakelse (NS 8407 pkt 37.3)	14
20. BRUKSTAKELSE OG PRØVEDRIFT (NS 8407 PKT 38)	14
20.1. Brukstakelse (NS 8407 pkt 38.1 , 2. avsnitt)	14
20.2. Gjennomføring av prøvedrift (NS 8407 pkt 38.2)	14
21. SLUTTOPPGJØR (NS 8407 PKT 39)	15
21.1. Sluttoppstilling med slutfaktura (NS 8407 pkt 39.1)	15
22. FORSINKELSE (NS 8407 PKT 40)	15
22.1. Dagmulktbelagte frister (NS 8407 pkt 40.2)	15
22.2. Dagmulktens størrelse (NS 8407 pkt 40.3)	15
22.3. Varslingsplikt (NS 8407 pkt 40.4)	16
23. AVBESTILLING (NS 8407, KAP 44)	16
24. OPPSIGELSE (NS 8407 PKT 45)	16
25. RETTIGHETER TIL PROSJEKTMATERIALE (NS 8407 PKT 47.2.2)	16
26. TVISTELØSNING (NS 8407 PKT 50.4)	17
27. TILLEGG TIL NS 8407	17

27.1. Prøvedrift	17
27.1.1. Gjennomføring av prøvedrift (NS 8407 pkt 38.2)	17
27.1.2. Prøvedriftperiodens lengde	18
27.1.3. Totalentreprenørens plikter	18
27.1.4. Byggherrens plikter	19
27.1.5. Overtagelse kontraktsarbeider ved prøvedrift	19
27.2. Opsjoner (tillegg til NS 8407)	19
27.3. Reklame og kontakt med media (tillegg til NS 8407)	19
27.3.1. Reklame	19
27.3.2. Kontakt med media	20
27.4. Trondheim kommunes miljøkrav og miljøoppfølgingsplan (tillegg til NS 8407).	20
27.5. Direktekrav mot totalentreprenørens kontraktsmedhjelpere (tillegg til NS 8407)	20
27.6. Brudd på konkurranselovgivningen -heving (tillegg til NS 8407)	20
28. TRONDHEIM KOMMUNES SERIØSITETSBESTEMMELSER	21
28.1. HMS -kort	21
28.2. Pliktig medlemskap i leverandørregister	21
28.3. Pliktig bruk av byggherrens elektroniske registreringssystem HMSREG	21
28.4. Krav om faglærte håndverkere	22
28.5. Lærlinger	22
28.6. Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker	23
28.7. Sikkert, helse og arbeidsmiljø (SHA)	24
28.8. Krav til lønns - og arbeidsvilkår	25
28.8.1. Egenrapportering om seriøsitet	26
28.9. Bruk av underentreprenører, herunder innleid arbeidskraft	26
28.10. Revisjon	27
28.11. Skatter og avgifter	27
29. MISLIGHOLDT KONTRAKTSFORPLIKTELSE - KONSEKVENNS FOR SENERE KONKURRANSER	28

1. DEFINISJONER - BYGGHERRE (NS 8407 PKT 1.1)

Trondheim kommune er byggherre.

2. KONTRAKTSDOKUMENTER (NS 8407 PKT. 2.1)

(erstatter)

NS 8407 pkt. 2.1 utgår og erstattes av følgende bestemmelse:

Kontrakten består av følgende dokumenter:

- a) kontraktsformularet
- b) Trondheim kommunes kontraktsbestemmelser for bygge - og anleggsarbeider basert på NS 8407
- c) referater og annet skriftlig materiale fra forhandlinger eller oppklarende drøftelser, som er godkjent av begge parter.
- d) skriftlige avklaringer og eventuelle referater eller skriftlig materiale fra befaringer eller konferanser avholdt før tilbudet ble inngitt.
- e) byggherrens tilbuds - eller konkurransegrunnlag
- f) totalentreprenørens anbud eller tilbud
- g) NS 8407

Ved motstrid gjelder dokumentene i ovennevnte rekkefølge.

3. VARSLER OG KRAV (NS 8407 PKT 5)

(tilføyelse)

Alle varsler og krav som påvirker kontrakten mht. pris, kvalitet eller fremdrift, skal varsles elektronisk. Byggherren har anledning til å kreve at totalentreprenør registrerer endringer i byggherrens elektroniske endringshåndteringsverktøy. Varsler som er innført i byggemøtereferat må gjentas ved elektronisk varsling.

Byggherrens endringshåndteringsrutine krever at to fra byggherren behandler endringen. Totalentreprenøren er inneforstått med og aksepterer at kommunens styringssystem tilsier at varsler og beslutninger rutinemessig skal behandles i flere nivåer i kommunen. Totalentreprenøren aksepterer at tid som medgår til behandling av varsler osv som naturlig følge av beslutningsprosess i flere ledd, alltid anses som grunnet opphold i denne kontrakten. Byggherre vil varsle totalentreprenør om planlagt behandlingsprosess.

4. PARTENES SIKKERHETSSTILLELSE (NS 8407 PKT 7)

(erstatter)

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

Totalentreprenørens sikkerhetsstillelse skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse dokumenteres ved bank-/forsikringsgaranti som er i henhold til vedlagt blankett for garanti NS 8407 blankett 1A. Sikkerhet skal stilles av bank eller forsikringsselskap.

5. FORSIKRING (NS 8407 PKT 8)

5.1. Totalentreprenørens plikt til å holde kontraktarbeidet forsikret (NS 8407 pkt 8.1)

(tilføyelse)

Forsikringen skal gjelde inntil alle arbeider vedrørende hele anlegget og/eller prosjektet er overtatt av byggherren. Byggherren skal være medforsikret i totalentreprenørens tingsforsikring slik byggherrens risiko omfattes av forsikringen.

Byggherren vil rutinemessig ved skade, eller mistanke om skade på annen manns eiendom alltid varsle totalentreprenøren om regress.

5.2. Kontroll (NS 8407 pkt 8.3)

(tilføyelse)

Totalentreprenørens forsikringer skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse dokumenteres ved forsikringsattest som er i henhold til vedlagte formularer; Blankett 2 - NS 8407 Forsikringsattest tingsforsikring og Blankett 3 - NS 8407 Forsikringsattest ansvarsforsikring. Byggherrens betalingsplikt inntreffer først etter attestene er mottatt i byggherrens kontraktsadministrasjonsverktøy (KAV) Mercell.

6. PARTENES REPRESENTANTER (NS 8407 PKT 9)

(tilføyelse)

Totalentreprenøren, eller den som opptrer på totalentreprenørens vegne, plikter å sette seg inn i de relevante delegasjons - og fullmaktsbestemmelser som gjelder for kommunen.

Prosjektleder er byggherrens representant.

Byggherreombud skal ta seg av byggherrens forhold på byggeplassen.

Byggherreombud og prosjektleders fullmakt gjelder de beslutninger som er nødvendig for fremdriften på byggeplassen.

Byggherrens oppdragsgiver, leietaker, kontraktsmedhjelpere og bruker kan ikke påføre byggherrens forpliktelser uten særlig fullmakt.

7. KONTRAKTSMEDHJELPERE (NS 8407 PKT 10)

(tilføyelse)

Totalentreprenør skal ikke engasjere underentreprenører for å utføre arbeid under denne kontrakten som er i en situasjon som nevnt i forskrift om offentlige anskaffelser § 24-4(3) jf. § 24-2.

7.1. Valg av kontraktsmedhjelpere (NS 8407 pkt 10.1)

(tilføyelse)

Totalentreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser. Totalentreprenøren skal til enhver tid holde byggherren orientert om kontaktopplysninger til underentreprenørene sine og hvem som har signaturrett for disse.

Dersom underentreprenøren bryter Trondheim kommunes kontraktsbestemmelser, kan byggherren kreve at forholdet skal rettes opp innen rimelig tid. Byggherren kan også nekte underentreprenøren adgang til byggeplassen. Ved vesentlig mislighold av kontrakten kan byggherren kreve at underentreprenøren skiftes ut umiddelbart. Brudd på Trondheim kommunes seriositetsbestemmelser (punkt 21) anses alltid som et vesentlig mislighold av kontrakten.

Heving av avtale med underentreprenørens skjer for hovedentreprenørens regning og risiko.

Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser (back to back).

7.2. Bruk av byggherrens rammeavtaler

(tilføyelse)

Byggherre kan pålegge totalentreprenøren å velge kontraktsmedhjelpere fra firma byggherren har egne rammeavtaler med. Avrop på rammeavtalen gjøres av byggherre.

7.3. Serviceavtaler

(tilføyelse)

Totalentreprenøren skal synliggjøre serviceavtaler, herunder at garanti opprettholdes, når det er behov for slike avtaler for at anlegget skal fungere som forutsatt. Årlig kostnad for å gjennomføre disse er listet opp og priset i kontraktens pris/vederlagsskjema.

Byggherren forbeholder seg retten til å benytte annen serviceleverandør enn utstyrsleverandør uten at dette skal ha konsekvenser for garanti/reklamasjon. Etter garantitiden utføres service i regi av byggherren.

8. KRAV TIL PROSESSEN (NS 8407 PKT. 15)

8.1. Generelle krav (NS 8407 pkt 15.1)

(tilføyelse)

Kvalitetssikring:

Totalentreprenøren skal ha og følge et styringssystem som oppfyller kravene til NS-EN-ISO 9001:2015

Styringssystemet skal også oppfylle kravene i NS-EN-ISO 14001:2015 eller tilsvarende krav i andre relevante miljøstandarder.

Totalentreprenøren skal også utarbeide en kvalitetsplan. Hvis ikke annet er avtalt skal kvalitetsplanen foreligge senest 30 dager etter kontraktsinngåelse.

Totalentreprenøren skal kunne dokumentere at han utfører revisjoner av sitt arbeid opp mot kravene i styringssystemet og kvalitetsplan. Hvis ikke annet er avtalt, skal revisjoner skje minimum en gang per år. Byggherren skal ha mulighet til å delta på systemrevisjoner.

Kravspesifikasjon/oppdragsbeskrivelse:

Byggherrens krav til utførelse fremgår av byggherrens tilbuds - eller konkurransegrunnlag. Dersom totalentreprenørens utførelse avviker fra Trondheim Kommunes krav, anses det som mislighold av kontrakten som gir byggherren rett til misligholdsbeføyelser iht. NS 8407. Byggherren har rett til å velge prisavslag i stedet for utbedring i de tilfellene der dette er hensiktsmessig.

9. FORHOLD PÅ BYGGEPLASS (NS 8407 PKT 18)

9.1. Lover, offentlig forskrifter og vedtak (NS 8407 pkt 18.1)

(tilføyelse)

Forholdet til plan - og bygningsloven:

Totalentreprenøren skal ha ansvarsrett for den oppgaven og den del av tiltaket kontrakten omfatter i tiltaksklassen som prosjektet/tiltaket krever. Totalentreprenøren plikter å bidra til at søknad om ansvarsrett blir sendt så snart som mulig etter at kontrakten er inngått.

Totalentreprenøren plikter likeledes bistå ansvarlig søker i forbindelse nødvendige søknader og tillatelser etter plan- og bygningsloven

Manglende ansvarsrett betraktes som et vesentlig kontraktsbrudd som gir byggherren rett til å heve kontrakten, samt gjøre erstatningskrav gjeldende etter reglene i NS 8407 pkt 46.4. Før heving kan finne sted, må byggherren ha gitt totalentreprenøren en rimelig frist for å rette forholdet. Byggherren kan ilegge dagmulkt pålydende kr 10 000 per dag frem til forholdet er rettet.

9.2. Byggeplassledelse (NS 8407 pkt 18.3)

(tilføyelse)

Hvis ikke annet er avtalt skal totalentreprenørens prosjektleder/anleggsleder være tilstede på byggeplassen hver dag så lenge det foregår arbeid på byggeplassen. Entreprenør skal i sine ukeplaner(jf. Trondheim Kommunes kontraktsbestemmelser punkt 11) synliggjøre hvordan kravet til stedlighet ivaretas.

Dersom totalentreprenør mangler stedlig administrasjon på byggeplassen og/eller den stedlige administrasjonen ikke behersker norsk, betales en mulkt på kr. 10 000 per dag. Samlet dagmulktsansvar etter denne bestemmelsen er begrenset til 10 % av kontraktssummen. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

9.3. Bytte av nøkkelpersonell (NS 8407 pkt 18.3 første punktum)

(tilføyelse)

9.3.1. Bytte av personell

Totalentreprenøren kan ikke uten byggherrens skriftlige samtykke skifte ut sin prosjektleder, anleggsleder, prosjekteringsleder eller personer som ble evaluert i forbindelse med tildeling av kontrakten eller avtalt som erstatning for slik person. Byggherren kan bare nekte samtykke dersom han har saklig grunn. I de første 6 månedene etter oppstart kan byggherren alltid nekte bytte av personell uten ytterligere begrunnelse. Byggherren skal svare innen rimelig tid etter han har mottatt forespørsel om samtykke. Bytte av personell skal foregå for totalentreprenørens egen regning og risiko.

Dersom totalentreprenøren skifter ut personell uten skriftlig samtykke, kan byggherren kreve mulkt per person som skiftes ut. Mulktsatsen fremgår av kontraktsformularet og skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

9.3.2. Erstatningspersonell

Byggherren kan godta bytte av personell der tilbudt personell slutter/avskjediges/sies opp eller har lengre dokumentert sykefravær/permisjon.

Ved bytte av personell skal totalentreprenør tilby erstatningspersonell. Entreprenør skal i den forbindelse dokumentere at erstatningspersonellet har samme kvalifikasjoner som allerede tilbudte kandidat.

Dersom byggherren finner at erstatningspersonell ikke har tilsvarende kvalifikasjoner vil byggherren avvise kandidaten. Dersom totalentreprenør ikke kan tilby erstatningspersonell som byggherren aksepterer, kan byggherren si opp kontrakten med umiddelbar virkning. Oppsigelse av kontrakt skjer for totalentreprenørs egen regning og risiko.

10. BYGGHERRENS RETT TIL Å FØRE KONTROLL (NS 8407 PKT 20.2)

10.1. Innsynsrett

(tilføyelse)

Byggherren og byggherrens representant, skal ha rett til innsyn i:

- a) totalentreprenørens kvalitets-, internkontroll - (HMS) og miljøstyringssystem
- b) utførelse av kontraktsarbeidet
- c) produksjonsprosessen
- d) de deler av styringssystemet og regnskap for øvrig, som kan ha betydning for totalentreprenørens oppfyllelse av kontrakten.

Kontrollen kan også gjennomføres som tredjepartskontroll.

Innsynsretten omfatter revisjon ved intervjuer, inspeksjon, kontroll og dokumentgjennomgang. Totalentreprenøren skal vederlagsfritt yte rimelig assistanse ved slikt innsyn. Innsynsretten er begrenset til tre år etter at siste betaling har funnet sted.

Totalentreprenøren skal sikre at byggherren har tilsvarende innsynsrett hos totalentreprenørens direkte og indirekte kontraktsmedhjelpere.

Der byggherren har angitt krav til uavhengig tredjepartskontroll i kontrakten, og kontrollen ikke gjennomføres i henhold til kontraktens krav, har byggherren rett til å forestå uavhengig kontroll for entreprenørens egen regning og risiko.

11. FREMDRIFT OG SAMORDNING (NS 8407 PKT 21)

(tilføyelse)

Er ikke annet avtalt, er totalentreprenørens oversittelse av frist til å utarbeide og fremlegge fremdriftsplan og til å revidere fremdriftsplan, dagmulksbelagt med kr. 3000.- per hverdag.

Er ikke annet avtalt, skal totalentreprenør i tillegg levere ukentlige planer til byggherren. Byggherrens skjema for ukeplaner er å finne her:

<https://www.trondheim.kommune.no/tema/bygg-kart-og-eiendom/for-leverandorer>

Manglende innlevering av ukeplaner er dagmulksbelagt med kr. 3000.- per hverdag.

12. FAKTURERING (NS 8407 PKT 27)

12.1. Avtalt fakturering (NS 8407 pkt 27.1)

(tilføyelse)

Et eventuelt avtalt forskudd til totalentreprenøren vil ikke bli utbetalt før godkjent sikkerhet er stilt, jf. Blankett 4 - NS 8407 Bankgaranti for kontraktsforskudd.

12.2. Faktureringsplan (NS 8407 pkt 27.2.1)

(tilføyelse)

Entreprenøren skal snarest mulig og senest 30 dager etter kontraktsinngåelse, utarbeide en plan for grunnlag for fakturering av kontraktssummen (faktureringsplan). Oversittes fristen påløper dagmulkt på kr. 3000 per hverdag.

Faktureringsplanen skal følge den avtalte fremdrift. Den skal vise sammenhengen mellom utarbeidet fremdriftsplan (byggefases detaljplan) og avdragene som kan faktureres på grunnlag av fremdriftsplanen, slik at det fremgår hvilke avdrag som kan kreves på grunnlag av det som er utført, og det som er tilført byggeplassen. Skjer det avvik fra den avtalte fremdriftsplanen, skal faktureringsplanen justeres tilsvarende.

13. GENERELLE BETALINGSBESTEMMELSER (NS 8407 PKT 28)

13.1. Betalingsfrist (NS 8407 pkt 28.1)

(tilføyelse)

Byggherren plikter å betale innen 30 dager etter mottatt faktura. Faktura som utstedes i perioden 15.juni til 15.juli skal ha 45 dagers forfall.

Ved uenighet om et kravs berettigelse og/eller ved helt eller delvis frafall av krav, skal totalentreprenør sende kreditnota for hele fakturabeløpet, samtidig som det utstedes to nye fakturaer for hhv. omtvistet og uomtvistet krav.

Faktureringsrutiner fremgår av byggherrens tilbuds - eller konkurransegrunnlag.

Dersom totalentreprenør ikke leverer faktura i tråd med denne bestemmelsen og Trondheim Kommunes faktureringsrutiner, anses ikke tilsendt faktura som mottatt hos byggherren. Avtalt betalingsfrist gjelder først når byggherren har mottatt faktura i henhold til denne bestemmelsen og faktureringsrutiner.

14. REGNINGSARBEIDER (NS 8407 PKT 30)

(tilføyelse)

Ved regningsarbeider skal timelister og materialoppgaver attesteres av byggherren, dersom ikke annet er avtalt. Kopi av listene skal følge notaen.

Krav som ikke kan tilbakeføres til attesterte oppgaver vil ikke bli betalt.

Regningsarbeid skal beregnes iht. totalentreprenørens tilbud "Tilbudsbrev og vederlagsskjema for entrepriser" og innsendt tilbud fra totalentreprenør på endringsarbeid.

15. FRISTFORLENGELSE

(tilføyelse)

Totalentreprenøren skal i sin fremdriftsplan (jf. NS 8407 pkt 21) legge inn slakk som omfatter endringsarbeider som i kostnad samlet utgjør inntil 25 % av kontraktssummen. Disse endringsarbeidene skal i normaltilfellene ikke medføre fristforlengelse.

Ved beregning av fristforlengelse for endringsarbeider skal det foretas full reduksjon for arbeider som ikke er kommet til utførelse (fradragsarbeider).

16. ENDRINGER (NS 8407 PKT 31)

16.1. Retten til å pålegge endringer (NS 8407 pkt 31.1)

(tilføyelse)

Byggherren kan pålegge totalentreprenøren endringer inntil 25 % netto i tillegg til kontraktssummen. Endringene som pålegges må ha sammenheng med kontraktsarbeidet.

Ved negative endringsordrer som innebærer reduksjon av totalentreprenørens samlede vederlag skal administrasjon, rigg/drift, påslag, fortjeneste, indirekte ytelser mm som relateres til arbeidet/endringen medtas i fradraget.

17. VEDERLAGSJUSTERING (NS 8407 PKT 34)

17.1. Særskilt varsel om økte utgifter til rigg og drift mv. (NS 8407 pkt 34.1.3)

Kravene om særskilt varsel i NS 8407 pkt 34.1.3 tredje ledd, gjelder ikke for vederlagsjustering for kapitallytelser, rigging drift og nedrigging.

Følgende standardiserte bestemmelser gjelder for vederlagsjustering for kapitallytelser, rigging, drift og nedrigging:

17.2. Regulering i uendret byggetid

(erstatte)

Hvis prisen på netto vederlagsjusteringer som følge av forhold beskrevet i NS 8407 pkt 34.1.1 og 34.1.2 ikke overstiger 25 % av kontraktssum, gis det ingen kompensasjon.

Overstiger prisen på netto vederlagsjusteringer 25 % av kontraktssummen, gis det kompensasjon etter følgende formel:

$$0,5 A (B - 1,25 C)$$

C

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva

B = kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva

C = opprinnelig kontraktsbeløp (kontraktssum eks mva)

Ved utregning av avtalt pris på opprinnelig rigg - og driftskapittel eks. mva skal det gjøres fradrag for de kostnader til administrasjon, påslag, rigg/drift, fortjeneste mm som har sammenheng med en negativ endringsordre, jf. pkt. X og byggherrens avbestilling av arbeider.

Ved utregningen av kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva (B), skal det ikke tas hensyn til

- a) regulering av kontraktssummen pga. lønns- eller prisstigning,
- b) utbetaling av eventuelt påslag pga. administrasjon av sideentreprenører eller tiltransport av entreprisekontrakter/prosjekteringsoppdrag m.v,

- c) avbestillingserstatning,
- d) endringsarbeid som gjøres opp inklusive rigg/drift, og
- e) kompensasjon for økt rigg og drift i endret byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres etter indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

17.3. Regulering i forlenget byggetid

(tilføyelse)

Ved regulering av rigg og drift der byggetiden er forlenget (pga byggherrens forhold) skal totalentreprenøren dokumentere faktiske merkostnader til rigg, drift og nedrigging i den forlengede arbeidsperioden. Totalentreprenøren har tapsbegrensningsplikt i medhold av NS 8407 pkt 34.2.2.

18. UENIGHET OM ENDRINGER MV (NS 8407 KAP 35)

18.1. Totalentreprenørens søksmål (NS 8407 pkt 35.2)

NS 8407 pkt 35.2 a) utgår.

19. OVERTAKELSE (NS 8407, KAP 37)

19.1. Overtakelsesforretning (NS 8407 pkt. 37.1)

(tilføyelse)

Overtakelsesforretning avholdes ikke før totalentreprenør har sluttbefart egne arbeider. På overtakelsesforretningen skal totalentreprenøren overlevere listen over de mangler totalentreprenør noterte seg på sluttbefaring av egne arbeider med kvittering for at manglene er utbedret.

19.2. Byggherrens rett til å nekte overtakelse (NS 8407 pkt 37.3)

(tilføyelse)

Byggherren kan i tillegg nekte å overta kontraksarbeidet hvis:

- a) det fortsatt er feil og mangler ved bygningsinformasjonsmodeller
- b) det ikke foreligger ferdigattest eller brukstillatelse fra bygningsmyndighetene
- c) totalentreprenøren ikke har levert avtalt FDV-dokumentasjon
- d) totalentreprenøren ikke har levert innmålinger
- e) totalentreprenøren ikke har utført komplett opprydding

Hvis klimatiske forhold hindrer totalentreprenøren å ferdigstille overflater inkl. asfaltering, utomhus, opprydding og lignende kan byggherren velge å overta kontraktsarbeidet til drift og vedlikehold. Ved slik overtakelse vil ikke sikkerhet for ansvar i byggetiden bli nedtrappet, jf NS 8407 pkt 37.4, før hele kontraktsarbeidet er avsluttet påfølgende vår/sommer.

20. BRUKSTAKELSE OG PRØVEDRIFT (NS 8407 PKT 38)

20.1. Brukstakelse (NS 8407 pkt 38.1 , 2. avsnitt)

(tilføyelse)

For veg-, vann - og avløpsanlegg kan byggherren ta anleggene fortløpende i bruk. Totalentreprenøren kan i slike tilfeller ikke kreve godtgjørelse for eventuelle merkostnader. Ved dette overtas eller godkjennes ikke denne del av entreprisen med mindre annet er sagt i anbudsinnbydelsen.

20.2. Gjennomføring av prøvedrift (NS 8407 pkt 38.2)

Trondheim kommunes spesielle bestemmelser om prøvedrift se pkt 27 under

21. SLUTTOPPGJØR (NS 8407 PKT 39)

21.1. Sluttoppstilling med slutfaktura (NS 8407 pkt 39.1)

(tilføyelse)

Ved uenighet om kravets berettigelse og/eller ved helt eller delvis frafall av krav, skal totalentreprenøren sende kreditnota for hele fakturabeløpet, samtidig som det utstedes 2 nye fakturaer for hhv. omtvistet og uomtvistet krav.

Fakturaene betegnes ikke som slutfaktura, men som delfaktura merket ”omtvistet sluttoppgjør” og ”uomtvistet sluttoppgjør”. Uomtvistet krav betales av byggherren innen forfall oppført på ny faktura iht. gjeldende faktureringsrutiner.

Utstedelse av nye fakturaer, slik beskrevet ovenfor, endrer ikke ved avtalte virkninger knyttet til slutfaktura.

22. FORSINKELSE (NS 8407 PKT 40)

22.1. Dagmulktbelagte frister (NS 8407 pkt 40.2)

(tilføyelse)

Dagmulktbelagte frister fremgår av TKs kontraktsbestemmelser, avtaledokument og konkurransegrunnlag.

Andre dagmulktsbelagte frister:

- a) Innlevering og redigering av fremdriftsplan, NS 8407 pkt. 21.2
- b) Igangsetting av arbeid på byggeplass
- c) Innlevering av FDV - og sluttdokumentasjon
- d) Eventuell frist for oppstart prøvedrift
- e) Frist for totalentreprenørens utbedring, jf. NS 8407 pkt. 42.3.3
- f) Innlevering av ukeplaner
- g) Delfrister er dagmulktsbelagt dersom ikke annet er avtalt.

22.2. Dagmulkts størrelse (NS 8407 pkt 40.3)

(tilføyelse)

Dersom ikke annet er avtalt er dagmulkt for overskridelse av andre frister enn sluttfrist kr. 3000 per hverdag.

Dagmulkt for overskridelse av frist for oppstart prøvedrift er 1 promille av hele kontraktssummen inklusiv mva og eventuelle innløste opsjoner. Samme gjelder sluttfrist på prosjektet, hvis ikke annet fremgår av avtaledokumentet.

22.3. Varslingsplikt (NS 8407 pkt 40.4)

(tilføyelse)

Ved forespørsel som fremsettes for første gang i eller i forbindelse med sluttoppgjøret, plikter byggherren å svare innen fristen i NS 8407 pkt 39.2.

23. AVBESTILLING (NS 8407, KAP 44)

(tilføyelse)

Byggherren har rett til å avbestille gjenværende kontraktsarbeider før byggestart uten at dette utløser noe krav på erstatning for økonomisk tap, forutsatt at ett av følgende forhold er til stede:

- a) Prosjektet ikke blir endelig politisk godkjent i Trondheim kommune, eller
- b) blir vesentlig utsatt som følge av slik behandling.

For kontrakter med en samhandlingsfase har byggherren også rett til å avbestille gjenværende kontraktsarbeider før byggestart uten at dette utløser noe krav på erstatning for økonomisk tap, forutsatt at ett av følgende forhold er til stede:

- a) Forventet kostnad overskrider godkjent budsjett
- b) Prosjektets kvalitetsnivå ikke oppfyller oppdragsgivers krav

- c) Det kan påvises mangelfullt samarbeid med konsekvenser for fremdrift, kvalitet eller kostnader

Ovennevnte bestemmelser gjør intet inngrep i totalentreprenørens rett til vederlag for utført arbeid, og begrenser heller ikke byggherrens rett til å heve kontrakten ved totalentreprenørens mislighold.

I andre tilfeller: Dersom reduksjonen blir 15 % av kontraktssummen eller mer, anses det overskytende som delvis avbestilling. Ved beregning av totalentreprenørens økonomiske tap ved avbestilling sees det bort i fra byggherrens rett til å pålegge utvidelse av arbeidsomfanget.

24. OPPSIGELSE (NS 8407 PKT 45)

(tilføyelse)

Byggherren kan si opp kontrakten uten å betale erstatning i de tilfeller som er nevnt i forskrift om offentlige anskaffelser § 28-3, jf. § 24-2.

25. RETTIGHETER TIL PROSJEKTMATERIALE (NS 8407 PKT 47.2.2)

(tilføyelse)

Byggherren har rett til å gjøre datarapport fra grunnundersøkelser tilgjengelige for allmennheten.

26. TVISTELØSNING (NS 8407 PKT 50.4)

(tilføyelse)

Sør-Trøndelag tingrett skal være partenes verneeting, jf. tvisteloven § 4-4 (1).

Tvister behandles alltid etter norske prosessuelle og materielle regler.

27. TILLEGG TIL NS 8407

(tilføyelse, gjelder hele kap 27)

27.1. Prøvedrift

27.1.1. Gjennomføring av prøvedrift (NS 8407 pkt 38.2)

Prøvedrift og hvilke anlegg som omfattes av prøvedrift er regulert i konkurransegrunnlaget

Med prøvedriftsperiode menes et avtalt tidsrom hvor tekniske anlegg og installasjoner (heretter samlet kalt tekniske anlegg) prøves under normale driftsforhold.

Oppstart av prøvedriftsperiode skjer før overtagelse, men etter avholdt, dokumentert og godkjent ferdigbefaring, gjennomførte og godkjente funksjonstester og øvrige krav i konkurransegrunnlaget.

For ferdigbefaringen og rett til å nekte å godkjenne ferdigbefaringen, gjelder reglene for overtakelsesforretning i NS 8407 punktene 36, 37.1 til 37.3.

Godkjent oppstart av prøvedriftsperioden innebærer følgende:

- a) Byggherren får rett til å ta de tekniske anlegg og resten av kontraktsarbeidet i bruk.
- b) Risikoen for kontraktsarbeidet går over fra totalentreprenøren til byggherren, jf. NS 8407 pkt. 19.
- c) Byggherre har rett til å holde tilbake et % vis beløp med utgangspunkt i verdien av tekniske installasjoner som omfattes av prøvedrift.

27.1.2. Prøvedriftperiodens lengde

Prøvedriftsperiodens varighet er 12 måneder (byggekontrakter) eller 6 måneder (kommunaltekniske anlegg) dersom ikke annet er spesifisert i kontrakten.

Dersom byggherren kan påvise at de tekniske anlegg ikke oppfyller kontraktens funksjonskrav sammenhengende i de fire siste ukene av prøvedriftsperioden, eller dersom prøvedriftsperioden av annen årsak ikke har fungert etter sin hensikt i samme periode, forbeholder byggherren seg retten til å kreve prøvedriftsperioden forlenget inntil disse krav er oppfylt. En slik forlengelse av prøvedriftsperioden gir ikke totalentreprenøren grunnlag for tilleggskrav.

27.1.3. Totalentreprenørens plikter

Totalentreprenør er ansvarlig for gjennomføring av prøvedrift av sine tekniske anlegg og leveranser. Totalentreprenøren skal gjennomføre faste besøk på anlegget for å kunne oppfylle hensikten med prøvedriften,.

Under prøvedriftsperioden plikter totalentreprenøren umiddelbart å iverksette nødvendige tiltak dersom det påpekes eller oppdages feil og mangler.

Dokumentasjon fra prøvedriften skal utarbeides av totalentreprenøren og overleveres i henhold til byggherrens nærmere fastlagte spesifisering og prosedyrer.

27.1.4. Byggherrens plikter

Byggherre /brukers driftsorganisasjon skal foreta daglig drift- og førstelinjetilsyn med anleggene. Dette fritar ikke totalentreprenøren fra noen av hans plikter, jf. ovenfor.

27.1.5. Overtagelse kontraktsarbeider ved prøvedrift

Overtakelsesforretning skal holdes i rimelig tid etter utløpet av prøvedriftsperioden. Endelig overtagelse av definerte tekniske anlegg underlagt prøvedrift skjer etter utløpet av godkjent prøvedriftsperiode og gjennomført overtakelsesforretning.

Slutfaktura for tilbakeholdt beløp for tekniske anlegg definert under prøvedrift, sendes etter godkjent overtagelsesforretning.

27.2. Opsjoner (tillegg til NS 8407)

Hvis ikke annet fremgår av avtaledokumentet skal utløsning av opsjoner etter kontraktsinngåelse, medfører følgende endring:

- a) Endringsadgangen øker slik at byggherren i tillegg til endringene omtalt i NS 8407 31.1 og kontraktsbestemmelsene punkt 16, kan pålegge totalentreprenøren 25 % netto av kontraktssum med tillegg av opsjons pris eks mva. Tillegget må relatere seg til opsjonen
- b) Totalentreprenørens sikkerhetsstillelse, jf. NS 8407 pkt 7.2, må økes med 10 % av opsjonsprisen inklusiv mva.
- c) Grunnlaget som dagmulkten skal beregnes av, jf. NS 8407 pkt 40.3, økes med opsjonsprisen inklusiv mva.
- d) Grunnlaget som innestående skal beregnes av, jf. NS 8407 pkt 27.2.2, økes med opsjonsprisen inklusiv mva.

27.3. Reklame og kontakt med media (tillegg til NS 8407)

27.3.1. Reklame

Dersom totalentreprenør eller dennes leverandører/underentreprenører for reklameformål eller på annen måte ønsker å gi offentligheten informasjon om oppdraget, utover å oppgi oppdraget som generell referanse, skal dette forelegges byggherren på forhånd. Reklame og skilt på byggeplassen skal avklares med byggherren.

27.3.2. Kontakt med media

Alle kontakt med media skal håndteres av byggherren.

27.4. Trondheim kommunes miljøkrav og miljøoppfølgingsplan (tillegg til NS 8407).

Dersom prosjektets og myndighetenes krav til miljø - og avfallshåndtering ikke nås, kan byggherren skjønnsfastsette en mulkt oppad begrenset til NOK 150.000 per mislighold. Medfører misligholdet at kommunen ilegges tvangsmulkt, jf. avfallsforskriften § 19-6, vil differansen mellom tvangsmulkten og NOK 150.000 også fordeles på totalentreprenørene etter byggherrens skjønn.

27.5. Direktekrav mot totalentreprenørens kontraktsmedhjelpere (tillegg til NS 8407)

Ved heving av kontrakten på grunn av totalentreprenørens mislighold, konkurs eller insolvens har byggherren en ubetinget rett til å tre inn i kontrakt med underentreprenør. Ved slik inntreden påtar ikke byggherren seg noen forpliktelser vedrørende krav underentreprenøren måtte ha mot totalentreprenøren for de arbeider som er utført før inntredelsestidspunktet. Totalentreprenøren skal innta punktet i kontrakt med sine kontraktsmedhjelpere (back to back).

27.6. Brudd på konkurranselovgivningen -heving (tillegg til NS 8407)

Byggherren kan heve kontrakten dersom totalentreprenøren har brutt konkurranseloven §§ 10 og 11, eller tilsvarende bestemmelser. Retten til å heve kontrakten gjelder ikke der totalentreprenøren har bestridt kravet overfor kompetent myndighet og sannsynliggjør over byggherren at kravet ikke er berettiget.

Dersom misligholdet er på underentreprenørens hånd, kan byggherren kreve at totalentreprenøren skifter ut sin underentreprenør. Utskiftning skjer for totalentreprenørens egen regning og risiko. Retten til utskiftning gjelder ikke der underentreprenøren har bestridt kravet overfor kompetent myndighet og sannsynliggjør overfor byggherren at kravet ikke er berettiget. Dersom totalentreprenøren ikke skifter ut underentreprenøren den er forpliktet til å skifte ut, kan byggherren heve avtalen.

Før heving etter første ledd og før krav om utskiftning av underentreprenøren skal byggherren vurdere den tid som er gått siden bruddet på konkurranselovens § 10 eller 11 ble begått, hvilke self cleaning - tiltak som er iverksatt fra totalentreprenøren eller underentreprenørens side og eventuelt andre momenter som kan ha betydning for vurderingen av om heving eller utskiftning er forholdsmessig. Dersom bruddet på konkurranselovgivningen direkte har rammet eller berørt Trondheim kommune, vil heving alltid anses å være forholdsmessig.

28. TRONDHEIM KOMMUNES SERIØSITETSBESTEMMELSER

(tilføyelse, gjelder hele kap 28).

28.1. HMS -kort

Alle arbeidstakere skal bære lett synlig et gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet. Ordrebekreftelse, søknadsskjema o.l. aksepteres ikke som HMS-kort. Arbeidstakere som ikke har slikt HMS-kort vil bli bortvist fra byggeplassen. Alle avtaler totalentreprenører inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

28.2. Pliktig medlemskap i leverandørregister

Totalentreprenøren skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK ID eller fremlegge kopi av registreringsbevis fra StartBANK eller tilsvarende leverandørregister som inneholder oppdatert og kontrollert leverandørinformasjon. Totalentreprenøren skal gi leverandørregisteret fullmakt til å innhente SKAV-info (skatte og avgiftsinformasjon) i hele kontraktsperioden. Tilsvarende krav gjelder for alle avtaler som inngås under denne kontrakten.

28.3. Pliktig bruk av byggherrens elektroniske registreringssystem HMSREG

Byggherren har anledning til å kreve at alle arbeidere blir registrert elektroniske i byggherrens registreringssystem HMSREG fra første dag på oppdraget.

Totalentreprenør skal på bygge- og anleggsprosjekter hvor totalentreprenøren er ansvarlig for adgangskontroll, gi byggherren tilgang til den registrerte informasjonen som foreligger i totalentreprenørens system for registrering. Totalentreprenøren skal kontinuerlig overføre opplysninger til et elektronisk kjernesystem for oppfølging av totalentreprenører som er etablert av byggherren. Opplysninger som minimum skal overføres er unik identifisering av hver person som får adgang til byggeplass, inkludert tid for inn- og ut-registrering, og øvrig informasjon på HMS-kortet. Dette skal gjøres for totalentreprenørens regning og risiko.

På bygge- og anleggsprosjekter hvor totalentreprenøren har eget system for registrering, skal totalentreprenøren sørge for at de personer som utfører arbeid på bygge- og anleggsplassen registrerer seg i byggherrens system for registrering. Registrering skal gjøres enten på fastmontert registreringsløsning eller, dersom byggherren krever det, ved bruk av en applikasjon som skal installeres på totalentreprenøren eller de enkelte arbeideres smarttelefoner/nettbrett. Dette skal gjøres for totalentreprenørens regning og risiko.

Byggherren kan kreve at forhåndsregistreringen av personer som skal utføre arbeid på bygge- eller anleggsplassen, skal skje direkte inn i kjernesystemet for oppfølging av entreprenører.

Krav om direkte forhåndsregistrering gir ikke totalentreprenøren krav på ytterligere vederlag eller annen kompensasjon.

Manglende forhåndsregistrering eller manglende registrering av de personer som skal utføre arbeid på bygge- og anleggsplass, bøtelegges med kroner 750 for hvert brudd. Beløpet indeksreguleres årlig med utgangspunkt i konsumprisindeksen pr. 1. januar 2017.

Totalentreprenøren skal så langt som mulig etter-registrere de som har vært på byggeplassen uten å ha registrert seg. Ilegging av bot etter denne bestemmelse har ingen innvirkning på byggherrens adgang til å utøve andre misligholdsbeføyelser.

28.4. Krav om faglærte håndverkere

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 50 % av arbeidede timer innenfor bygg - og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg - og anleggsteknikk samt anleggsgartnerfaget) samlet utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagutdanning. Det skal være fagarbeidere i alle ovennevnte fag. Kravet kan også oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringsloven § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS land. I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier.

Totalentreprenøren skal etter kontraktsinngåelsen dokumentere hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden.

Byggherren kan stanse arbeidet dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

28.5. Lærlinger

Det er en betingelse for gjennomføringen av kontrakten at totalentreprenøren skal være tilknyttet en offentlig godkjent lærlingordning, jf. LOA § 7 og forskrift om plikt til å stille krav om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter.

Norsk totalentreprenør som skal utføre arbeid i Norge iht. denne kontrakten skal være tilknyttet en offentlig godkjent lærlingordning. Totalentreprenøren skal være tilknyttet godkjent lærlingordning i hele kontraktsperioden. Krav om tilknytning til godkjent lærlingordning gjelder kun dersom det finnes slik ordning for det eller de fag som kontrakten gjelder. For utenlandske foretak skal kravet oppfylles ved å benytte lærlinger etter

tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land og personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter tilsvarende ordning som kravene i praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5, i annet EU/EØS-land. Kravet skal oppfylles av totalentreprenøren og hans underentreprenører for de fag som omfattes av lærlingeordningen.

Totalentreprenøren plikter jevnlig å ta inn lærlinger i sin virksomhet under kontraktens løpetid, og skal dokumentere dette på byggherrens forespørsel.

For alle fag som omfattes av første ledd skal det benyttes lærlinger i dette prosjektet. Byggherre stiller som krav at minimum 10 % av samlet antall arbeidede timer, knyttet til de fag som omfattes av lærlingeordningen, skal utføres av lærlinger. Dersom arbeidene ikke er egnet ut fra arbeidets art og helse, miljø og sikkerhet kan byggherren likevel tillate at kravet fravikes.

Totalentreprenøren skal stille tilsvarende krav som i denne bestemmelse til sine underentreprenører. Byggherren kan kreve at totalentreprenøren bytter ut de underentreprenører som ikke oppfyller sine plikter etter denne bestemmelse.

Totalentreprenør skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktsarbeidet, dokumentere at kravene vil bli oppfylt. Totalentreprenøren skal gjennom månedrapportene dokumentere at kravene er oppfylt. Ved kontraktsavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Byggherren kan holde tilbake inntil 5 promille av kontraktssummen dersom ovennevnte krav misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel. Dersom kravet ikke er oppfylt ved overtakelsen avkortes vederlaget med inntil 5 promille av kontraktssummen.

Ved vesentlig mislighold av ovennevnte plikter, eller dersom det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, kan byggherren stanse eller heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing eller heving om så ikke skjer.

28.6. Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk totalentreprenør eller underentreprenør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til skatteforvaltningsloven § 7-6.

Totalentreprenør er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Totalentreprenøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt byggherren som følge av at totalentreprenøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet, er totalentreprenørens ansvar og skal betales av totalentreprenør.

Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

28.7. Sikkert, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Totalentreprenøren skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, byggherrens SHA-plan og byggherrens koordinators anvisninger.

Totalentreprenøren plikter å ha et internkontrollsystem iht. forskrift om systematisk helse - miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Relevante deler av byggherrens SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom, totalentreprenørens internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres.

Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk. Totalentreprenøren skal sørge for at arbeidstakerne han og eventuelle underentreprenører benytter kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko. For å unngå at det skjer ulykker fordi ikke alle forstår informasjonen som blir gitt, gjelder følgende: Spesielle kontraktsbestemmelser som skal sikre seriositet i bygg- og anleggskontrakter – tillegg til Norsk Standard.

- a) Minst én av det utførende personell på ethvert arbeidslag skal kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom flere utfører oppdrag sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk alle de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.
- b) Alle på byggeplassen skal forstå SHA-plan, sikkerhetsopplæring, HMS-rutiner, verneprotokoller, sikkerhetsinstrukser, SJA, sikkerhetsdatablader, bruksanvisning for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilter mv. Materialet skal foreligge på det språk vedkommende arbeidstaker bruker som morsmål, såfremt arbeidstakeren ikke forstår informasjonen fullt ut på norsk eller engelsk.

Ved brudd på ovennevnte plikter, har byggherren rett til å stanse arbeidene dersom byggherren anser det nødvendig.

Byggherren kan også kreve dagmulkt dersom ovennevnte plikter misligholdes og forholdet ikke blir rettet innen en frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten per hverdag skal utgjøre én promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 1.500. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Unnlatelse av å rette feilen innen fristens utløp, anses som vesentlig mislighold som kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving i en periode på 1 måned etter fristens utløp.

For mislighold av ovennevnte plikter der misligholdet ikke kan rettes, påløper en bot på NOK 10.000 per mislighold.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving. Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan byggherren heve selv om totalentreprenøren retter forholdene. Byggherren kan på samme måte kreve at totalentreprenøren skifter ut underentreprenører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

Alle avtaler totalentreprenøren inngår for å utføre arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

28.8. Krav til lønns- og arbeidsvilkår

Totalentreprenøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underentreprenører og innleide har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til:

- Forskrift om allmenngjort tariffavtale
- Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter av 8. februar 2008 der denne kommer til anvendelse. På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Totalentreprenøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underentreprenører og innleide. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og

arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underentreprenører og innleide skal utbetales til konto i bank.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal totalentreprenøren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underentreprenør, herunder bemanningsselskaper, er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. av 4. juni 1993 § 13, skal gjelde i begge disse tilfellene.

Byggherren har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for arbeidsgiveren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert.

Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos totalentreprenøren kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving, selv om totalentreprenøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underentreprenørleddet, herunder bemanningsselskaper, kan byggherren på samme måte kreve at totalentreprenøren skifter ut underentreprenører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

28.8.1. Egenrapportering om seriøsitet

Totalentreprenøren, underentreprenører og bemanningsforetak skal fylle ut byggherrens skjema for egenrapportering av totalentreprenører. Hvis ikke annet er avtalt, skal skjemaet være byggherren i hende 1 uke før totalentreprenørens eller den aktuelle underentreprenørens oppmøte på byggeplass.

Brudd på denne plikten medfører at arbeidstakere fra entreprenør, underentreprenør eller bemanningsforetak som ikke har utfyllt skjema, blir bortvist fra byggeplassen.

28.9. Bruk av underentreprenører, herunder innleid arbeidskraft

Totalentreprenøren kan ikke ha flere enn to ledd underentreprenører i kjeden under seg, jf. anskaffelsesforskriften § 8-13 og § 19-3/ forsyningsforskriften § 7-8.

Totalentreprenøren bruk av bemanningsvirksomhet, anses som et eget kontraktsledd.

Totalentreprenøren skal tilstrebe at egenproduksjonen (bruk av egne arbeidere) skal være på minimum 25 %.

Ved vesentlig mislighold kan byggherren stanse eller heve kontrakten dersom forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om stansing eller heving om så ikke skjer. Totalentreprenørens bruk av enkeltpersonforetak skal begrunnes skriftlig. Bruk av bemanningsselskap skal varsles byggherren og er underlagt arbeidsmiljøloven, herunder kravet om likebehandling i § 14-12a. Byggherren kan bare nekte bruk der han har saklig grunn.

Ved inngåelse av kontrakter om underentreprise som overstiger en verdi på kr 500.000 eks. mva skal totalentreprenøren innhente skatteattest, jf. forskrift om offentlige anskaffelser. Fra underentreprenører med forretningsadresse i andre EØS-land enn Norge, skal det innhentes tilsvarende attest. Totalentreprenøren skal på forespørsel fra byggherren fremlegge skatteattesten. Dersom attesten ikke fremlegges eller viser restanser som ikke er ubetydelige, kan byggherren kreve at underentreprenøren skiftes ut uten omkostninger om forholdet ikke rettes innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel, med varsel om krav om utskifting om så ikke skjer.

Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

28.10. Revisjon

Byggherren, eller ekstern revisor engasjert av byggherren, kan gjennomføre revisjon hos totalentreprenøren og eventuelle underentreprenører i perioden fra kontraktsinngåelse til slutfaktura er betalt for å undersøke om kontraktens krav blir oppfylt. Denne adgangen omfatter også kontrakter og dokumentasjon i underliggende ledd. Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

28.11. Skatter og avgifter

Totalentreprenøren og eventuelle underentreprenører skal til enhver tid oppfylle sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter.

Byggherren kan til enhver tid foreta kontroll av totalentreprenøren og eventuelle underentreprenørers oppfyllelse av forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter. Byggherren har fullmakt til å innhente en utvidet skatteattest for alle avtaler under denne kontrakt.

Dersom totalentreprenører i ikke uvesentlig grad misligholder sine forpliktelser, kan byggherren, eller at totalentreprenøren er gitt en frist til å rette, heve kontrakten. Dersom totalentreprenøren vesentlig misligholder sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter kan byggherren heve kontrakten uten at totalentreprenøren er gitt en frist til å rette. Retten til å heve gjelder ikke dersom kravet er formelt bestridt overfor kompetent myndighet og totalentreprenør sannsynliggjør at kravet ikke er berettiget.

Dersom underentreprenør ikke uvesentlig misligholder sine forpliktelser, kan byggherren, etter at underentreprenør er gitt frist til å rette, kreve at hovedentreprenør skifter ut sin underentreprenør, uten kostnad for byggherren. Dette gjelder ikke der kravet er bestridt og underentreprenør har sannsynliggjort at kravet ikke er berettiget. Dersom hovedentreprenør ikke skifter ut underentreprenøren, kan byggherren heve avtalen.

Dersom totalentreprenøren ikke oppfyller sin rapporteringsplikt etter skatteforvaltningsloven og skatteforvaltningsforskriften, og TK av den grunn blir ilagt tvangsmulkt eller blir gjort ansvarlig for en oppdragstakers skatt, arbeidsgiveravgift og forskuddstrekk, kan TK holde tilbake en så stor del av vederlaget for det utførte arbeidet som tilsvarer det beløpet han blir gjort ansvarlig for. Det samme gjelder dersom byggherre blir gjort solidarisk ansvarlig for skattetrekk og arbeidsgiveravgift etter skattebetalingslovens og folketrygdlovens bestemmelser.

29. MISLIGHOLDT KONTRAKTSFORPLIKTELSE - KONSEKVENNS FOR SENERE KONKURRANSER

(tilføyelse)

Brudd på pliktene i denne kontrakten vil kunne bli nedtegnet og få betydning i senere konkurranser, enten i kvalifikasjonsvurderingen eller evalueringen. Evaluering av totalentreprenør vil fortrinnsvis bli gjort løpende, men i alle tilfeller på slutten av prosjektet. Evalueringsskjema er utlevert totalentreprenør i forbindelse med kunngjøring av konkurransen.